

Scenariusz lekcji z wykorzystaniem narzędzi TIK

Autor scenariusza: Elżbieta Szyszło

Przedmiot: godzina wychowawcza

Poziom nauczania: szkoła ponadpodstawowa - technikum - klasa I

Szkoła: Zespół Szkół Transportowo-Komunikacyjnych im. Tadeusza Kościuszki w Lublinie

Temat: Rozwijanie zainteresowań sztuką - współczesna rzeźba

Czas trwania: 45 minut

Cel ogólny: Rozwijanie kreatywności i zainteresowań sztuką, zapoznanie uczniów z podstawowymi definicjami i cechami współczesnej rzeźby.

Cele operacyjne:

Poziom wiadomości:

A. Zapamiętanie wiadomości - uczeń:

- wymienia nazwami kierunków sztuki współczesnej, ogólne tendencje,
- identyfikuje techniki pracy,
- wylicza materiały do tworzenia rzeźb,
- wymienia kluczowych współczesnych rzeźbiarzy zagranicznych i polskich.

B. Zrozumienie wiadomości - uczeń:

- wyjaśnia czym jest rzeźba współczesna,
- rozróżnia rzeźbę współczesną od rzeźby reprezentującej minione epoki artystyczne,
- wyjaśnia co może wyrażać rzeźba współczesna.

Poziom umiejętności:

C. Zastosowanie wiadomości w sytuacjach typowych - uczeń:

- charakteryzuje kluczowe cechy współczesnej rzeźby.

D. Zastosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych - uczeń:

- analizuje jaką rolę może pełnić rzeźba współczesna,
- dowodzi, że rzeźba pełni także funkcje edukacyjne, terapeutyczne czy społeczne,

Cele wychowawcze:

- a) uwrażliwienie ucznia na dostrzeganie i rozumienie różnorodnych przejawów twórczości artystycznej,
- b) wzbudzenie zainteresowania twórczością artystyczną jako innym sposobem rozumienia świata,
- c) Propagowanie twórczości i twórczego podejścia do rzeczywistości jako wartościowych metod poznawania i uczenia się.

Metody:

opis, dyskusja, metoda twórcza.

Formy:

praca grupowa; praca zbiorowa; praca indywidualna ucznia

Środki dydaktyczne:

1. materiał z recyklingu, pudełka, zakrętki, rurki, taśma, worki na śmieci.
2. projektor i plansza projekcyjna lub projektor oraz tablica interaktywna lub projektor szerokokątny zintegrowany z tablicą interaktywną lub monitor interaktywny, głośniki.
3. Zintegrowana Platforma Edukacyjna:
<https://zpe.gov.pl/a/wspolczesna-rzezba/DHZDDrcVv>

Kształtowane kompetencje kluczowe:

1. Porozumiewanie się w języku ojczystym,
2. Kompetencje informatyczne,
3. Umiejętność uczenia się,
4. Kompetencje społeczne i obywatelskie,
5. Świadomość i ekspresja kulturalna.

I. Faza przygotowawcza

Przywitanie klasy, sprawdzenie listy, przekazanie tematu i celu lekcji.

II. Faza realizacyjna

a) **Projekcja materiału audiowizualnego.** Obejrzenie fotografii współczesnej rzeźby, pokaz reprodukcji dzieł – Załącznik nr 1: *Galeria rzeźby współczesnej*

1. Główne cechy rzeźby współczesnej:

- różnorodność tematyki i techniki,
- eksperymentowanie, łączenie różnych technik i środków wyrazu w jednej rzeźbie,
- oryginalność.

2. Źródła inspiracji artystów:

- w relacji do tradycji: czerpanie z tradycji lub jej negacja,
- dążenie do uniwersalizmu,
- częste odniesienia do sztuki ludowej i etnicznej,
- w przypadku takich kierunków jak abstrakcjonizm pragnienie uniezależnienia dzieła sztuki od materiału i wszelkich treści,
- pragnienie desakralizacji sztuki i zbliżenia jej do odbiorcy poprzez użycie materiałów nierzeźbiarskich łączone często z przekonaniem, że artystą może być każdy,
- pokreślenie znaczenia osobistej spontanicznej ekspresji jako głównego źródła tworzenia sztuki,
- oparcie na przeżyciach osobistych, szczególnie po II Wojnie Światowej rozumienie sztuki jako *katharsis*, jako oczyszczenie po traumatycznych doświadczeniach,

3. Wykorzystane materiały rzeźbiarskie:

- tradycyjne materiały rzeźbiarskie: kamień (piaskowiec, marmur, granit itd.), drewno, metal (brąz, miedź, metale szlachetne), gips, glina, glina wypalona,
- nowe materiały: szkło, metal (stal, aluminium), beton, tworzywa sztuczne,
- materiały „nierzeźbiarskie”: przedmioty codziennego użytku, urządzenia i maszyny lub ich części, przedmioty zużyte i niepotrzebne (śmieci).

b) Dyskusja na temat „Co dla mnie jest sztuką? Symbolika rzeźby”.

Przykładowe głosy uczniów w dyskusji i możliwe reakcje nauczyciela na przedstawiane stanowiska. Zaprezentowano poniżej najbardziej wyraziste stanowiska. Jeśli któraś z opcji nie zostanie zaprezentowana przez uczniów, nauczyciel powinien je przedstawić.

„Nie uznaję rzeźby współczesnej jako sztuki. Uznaję jako sztukę tylko rzeźbę tradycyjną.” Nawet w obrębie krytyków sztuki istnieje stanowisko konserwatystów, iż sztuka abstrakcyjna, „nieprzedstawiająca”, wykorzystująca „nierzeźbiarskie” materiały nie jest już sztuką i że postulowana przez współczesnych artystów desakralizacja sztuki de facto wyklucza daną twórczość z jej zakresu. Nie zmusimy uczniów do uznania danego przedmiotu jako dzieła sztuki, ale możemy zaprezentować sztukę współczesną jako fakt kulturowy, jako zagadnienie, które ma ogromny wpływ na współczesną kulturę i choćby z tego względu stanowi to coś istotnego.

„Akceptuję jako sztukę rzeźbę, w której widzę pracę rzeźbiarza jako artysty.” Jest to stanowisko mniej konserwatywne niż pierwsze. Rzeźba niekoniecznie musi być „klasyczna”, ale musi zawierać jakąś artystyczną doskonałość, którą kojarzymy z „tradycyjnym” podejściem. Może to być realistyczne odtworzenie sylwetki w rzeźbie czy doskonałe odtworzenie kształtu. Zestawianie przedmiotów codziennego użytku czy gotowych przedmiotów nie jest uznawane za sztukę. Podobnie jak

w przypadku poprzedniego stanowiska, nauczyciel może zaprezentować określone nurty rzeźby współczesnej jako wartościowy wkład we współczesną kulturę.

„Sztuką jest wszystko co dany twórca uzna za sztukę. Każdy przedmiot lub zestawienie dowolnych przedmiotów może być rzeźbą.” W tym stanowisku najbardziej istotny jest fakt uznania jako dzieło sztuki danego przedmiotu przez artystę. Często jest łączone ze stanowiskiem, że artystą może być każdy. Jest to najbardziej liberalne podejście do tematu rzeźby współczesnej i nawet wśród jej zwolenników nie zawsze znajduje zrozumienie. W tym miejscu najbardziej zasadne jest pytanie, czy dany przedmiot jest jeszcze sztuką? Te podejście wyraża także przekonanie, że jednym z istotnych aspektów funkcjonowania człowieka, jest jego zdolność ekspresji i każde takie doświadczenie jest wartościowe, nawet jeśli jest to „szary człowiek”. Jakkolwiek tak liberalne podejście do sztuki jest bardzo kontrowersyjne, to też warto, żeby nauczyciel także je zaprezentował.

Nauczyciel, może mieć swoje zdanie na temat sztuki współczesnej, ale powinien przedstawić rzeźbę współczesną jako istotny wkład we współczesną kulturę. Dzieła sztuki wyrażają myślenie danej epoki i nie jest możliwe przeniesienie stanu sztuki z poprzednich epok jako obowiązującej sztuki. Możemy się nie zgadzać z określonymi tendencjami w sztuce współczesnej, ale musimy zrozumieć, że wynikają one z naszych doświadczeń, związanych z tendencjami kulturowymi, a także doświadczeniami historycznymi, szczególnie połączonymi z dramatem wojen światowych. Istotna jest tutaj treść związana z danymi dziełami sztuki, ich symbolika.

Projekcja materiału audiowizualnego. Symbolika rzeźby zaprezentowana jako przegląd nurtów współczesnej rzeźby: <https://zpe.gov.pl/a/wspolczesna-rzezba/DHZDDrcVv>

Załącznik nr 2: Symbolika rzeźby

Wykonanie ćwiczenia nr 15 - Załącznik nr 3: Ćwiczenie nr 15

- c) **Projekcja materiału audiowizualnego.** Nauczyciel przedstawia twórczość polskich rzeźbiarzy i rzeźbiarek (Abakanowicz, Szapocznikow, Hasior, Mitoraj) <https://zpe.gov.pl/a/wspolczesna-rzezba/DHZDDrcVv>

Załącznik nr 4: Galeria polskich współczesnych rzeźbiarzy

Ćwiczenia w uporządkowaniu wiedzy, <https://zpe.gov.pl/a/wspolczesna-rzezba/DHZDDrcVv>

ćwiczenie 1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 14:

Załącznik nr 5: Ćwiczenia i ich rozwiązania

- d) Moja rzeźba. Wykorzystanie wiedzy w praktyce. Podział uczniów na zespoły trzyosobowe losowo. Uczniowie tworzą własne projekty współczesnej rzeźby z materiałów recyklingowych. Wystawa prac.

Załącznik nr 6: Rzeźby uczniów

III. Podsumowanie lekcji

Refleksja i odpowiedź na pytanie Czy łatwo jest tworzyć sztukę?

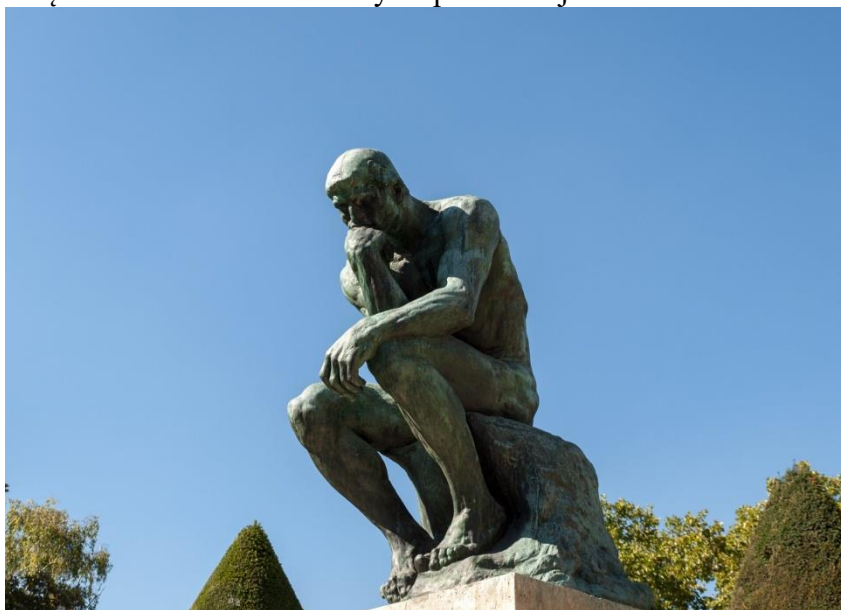
IV. Praca domowa

Zadanie dla chętnych: Wykonaj zdjęcie rzeźby w swojej okolicy. Czy to rzeźba współczesna?

Scenariusz lekcji z wykorzystaniem narzędzi TIK

Załączniki:

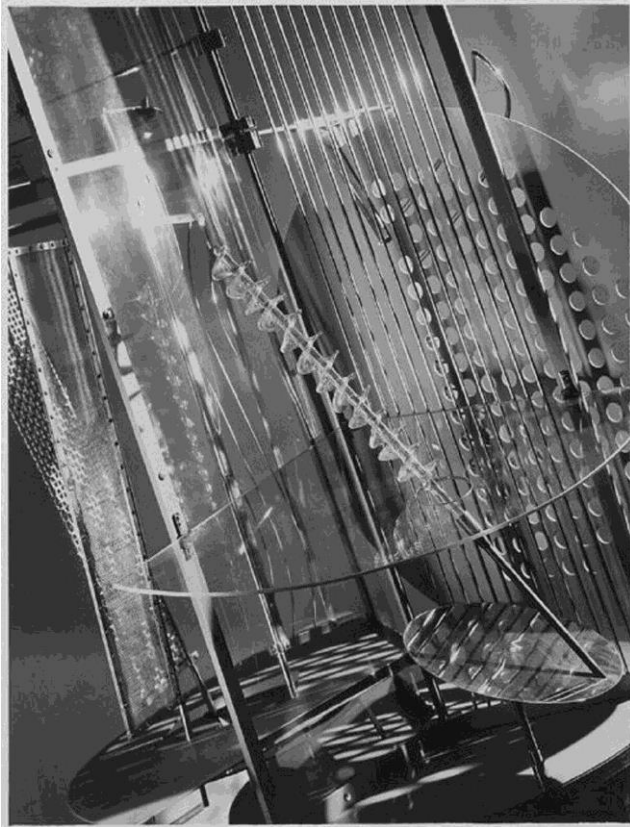
Załącznik nr 1: Galeria rzeźby współczesnej

Ilustracja 1. August Rodin, *Myśliciel*, 1903

Ilustracja 2. Constantin Brâncuși, *Ptak w przestrzeni*, 1923

Ilustracja 3. László Moholy-Nagy, *Modulator światła i przestrzeni*, 1930

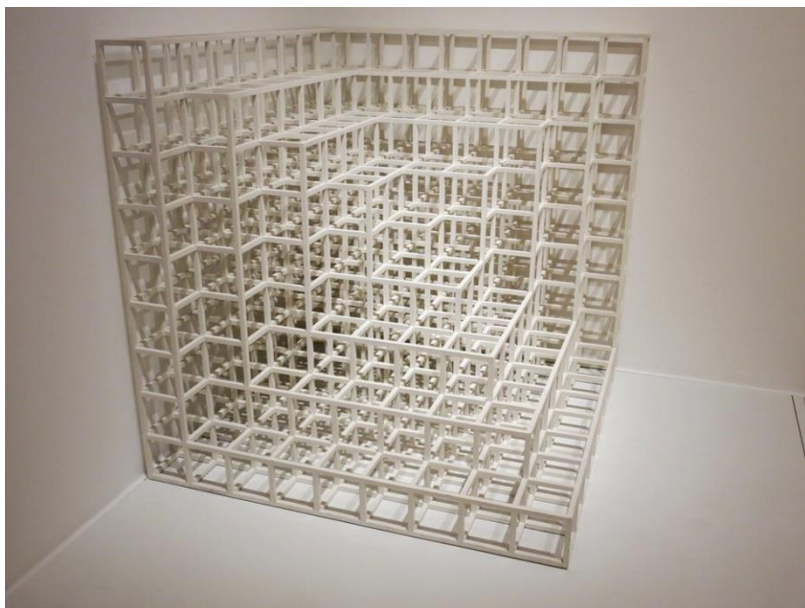

Ilustracja 4. Henry Moore, *The Archer*, 1964-1965

Ilustracja 5. Jean Tinguely, *Baluba III*, 1961

Ilustracja 6. Sol LeWitt, *Floor-Corner 2*, 1976

Ilustracja 7. Duane Hanson, *Queenie 2*, 1988

Ilustracja 8. Robert Bradford, *Dark Sniff*, 2010

Ilustracja 9. Igor Mitoraj, *Eros spętany*, 1999

Ilustracja 10. Władysław Hasior, *Ogniste ptaki*, 1975

W załączniku użyto fotografii pochodzących z witryny <https://zpe.gov.pl/a/wspolczesna-rzeźba/DHZDDrcVy>, które są objęte prawami domeny publicznej lub Creative Commons 3.0.

Załącznik nr 2: Symbolika rzeźby

Abstrakcjonizm: nurt w sztuce, który wyeliminował wszystkie odniesienia do rzeczywistości. Operuje plamami, liniami, poszukuje związku między elementami dzieła.

Ilustracja 11. Constantin Brâncuși, *Ptak w przestrzeni*, 1923

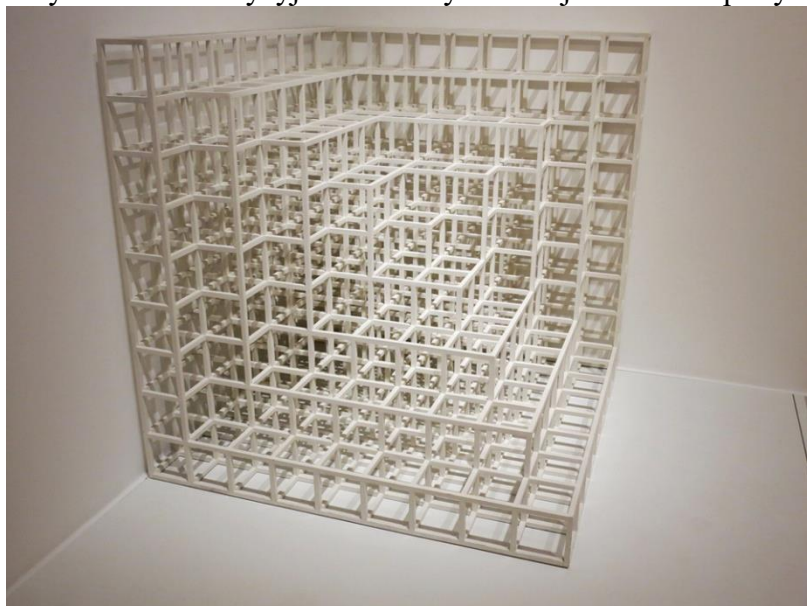
Ilustracja 12. Henry Moore, *The Archer*, 1964-1965

Rzeźba kinetyczna: kierunek rzeźby współczesnej, oparty na abstrakcjonizmie, mający za zadanie ukazanie ruchu rzeczywistego jaki i pozornego.

Ilustracja 13. Jean Tinguely, *Baluba III*, 1961

Minimalizm: rzeźby charakteryzuje prostota, powtarzalność, ascetyzm, bezosobowość, sterylność i nietradycyjne materiały. Także jest to nurt oparty na abstrakcjonizmie.

Ilustracja 14. Sol LeWitt, *Floor-Corner 2*, 1976

Pop-art: kierunek przedstawiając przedmioty codziennego użytku z bardzo dużą dokładnością. Często wyraża krytykę kultury i cywilizacji współczesnej.

Ilustracja 15. George Segal, *Gay liberation*, 1992.

Realizm, Fotorealizm, Hiperrealizm: Realizm, kojarzony z niemieckim narodowym socjalizmem i radzieckim socrealizmem, nie miał wielu zwolenników w latach powojennych. Często realizm służył jako afirmacja totalitaryzmów: monumentalne pomniki przywódców politycznych. Fotorealizm to przedstawianie rzeczywistości w jak najdrobniejszych szczegółach. W latach dwutysięcznych w rzeźbie rozwinął się hiperrealizm, który za pomocą metody fotorealistycznej, często poprzez brzydotę czy deformację, komentował problemy współczesnego świata. Te nurty w przeciwieństwie do poprzednich są mocno zaangażowane w kwestie polityczne czy społeczne.

Ilustracja 16. Duane Hanson, *Queenie 2*, 1988, przykład hiperrealizmu.

Postmodernizm: rozumienie rzeźby jako intelektualnego „konceptu”, najszersze możliwe rozumienie rzeźby jako obiektu mającego wpływ na odbiorców. Nurt mający swoje źródła w abstrakcjonizmie.

Ilustracja 17. Anish Kapoor, *Cloud Gate*, 2006, źródło: https://en.wikipedia.org/wiki/Cloud_Gate.

Rzeźba Recyklingowa: rzeźba tworzona z zużytych przedmiotów, z materiałów „nierzeźbiarskich”, a nawet śmieci. Wyraża bądź zagrożenia cywilizacyjne bądź też łączy się z ideą sztuki „dla każdego”.

Ilustracja 18. Robert Bradford, *Dark Sniff*, 2010

Załącznik nr 3: Ćwiczenie nr 15
Ćwiczenie 15

Przyjrzyj się ilustracjom i dopasuj do nich styl, w którym zostały wykonane:

rzeźba
kinetyczna

rzeźba
recyklingowa

pop art.

minimalizm

Ćwiczenie 15

Przyjrzyj się ilustracjom i dopasuj do nich styl, w którym zostały wykonane:

Poprawna odpowiedź

---

minimalizm

rzeźba
recyklingowa

pop art.

rzeźba
kinetyczna

Ilustracja 19. Ćwiczenie nr 15 przed rozwiązaniem i po wykonaniu.

Załącznik nr 4: Galeria polskich współczesnych rzeźbiarzy

Ilustracja 20. Katarzyna Kobro, Kompozycja przestrzenna (4), 1929.

Katarzyna Kobro, jedna z najwybitniejszych rzeźbiarek europejskiej awangardy, urodziła się 26 stycznia 1898 r. w Moskwie, zmarła 21 lutego 1951 r. w Łodzi. Najlepszymi latami w twórczości Kobro były 1925-1936, kiedy pojawiła się nowa koncepcja rzeźby, odrzucająca widzenie rzeźby jako bryły. Rzeźba miała stać się analizą przestrzeni i rytmów, miała organizować przestrzeń, współistnieć z nią. Obiekt i otoczenie miały się wzajemnie przenikać. Kobro swoje prace wykonywała na podstawie dokładnych obliczeń matematycznych, miały one ścisłe proporcje. Kompozycje najczęściej malowała na biało, czarno, szaro, żółto, czerwono i niebiesko (kolory wymienione przez Mondrina).

Ilustracja 21. Magdalena Abakanowicz, *Nierozpoznani*, 2002.

Ilustracja 22. Magdalena Abakanowicz, *Thum*, 1994.

Magdalena Abakanowicz urodziła się 20 czerwca 1930 r. w Falentach, zmarła 20 kwietnia 2017 r. w Warszawie. Była polską rzeźbiarką, nauczycielką akademicką Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu (w latach 1965–1990), profesorką wizytującą na University of California (1984). Jej monumentalne kompozycje przestrzenne zyskały nazwę abakanów. Abakany zrywają z tkaniną jako materią przyścienną. Jej prace były rozwieszane u sufitu i wyglądały jak płaty skóry.

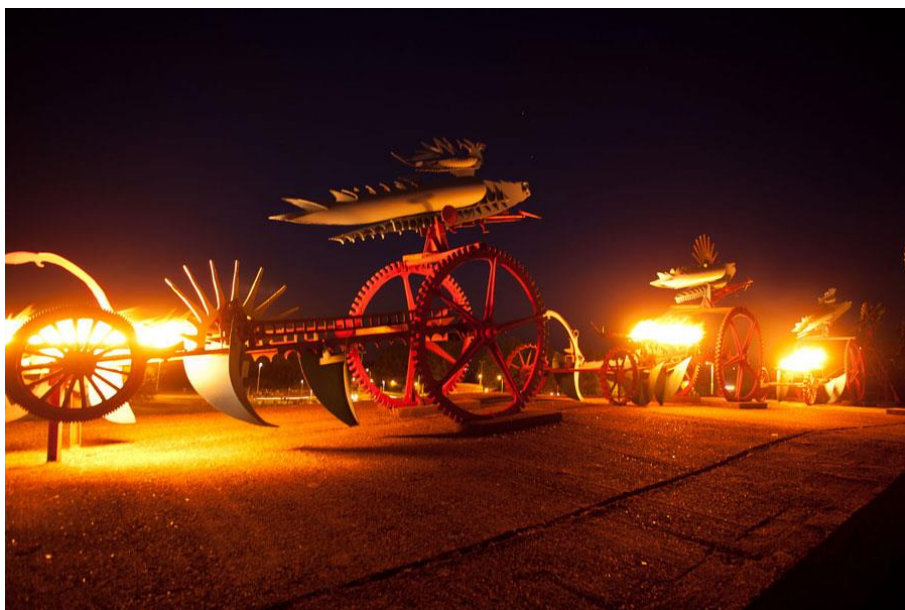
Ilustracja 23. Alina Szapocznikow, Portret wielokrotny, 1967.

Alina Szapocznikow urodziła się 16 maja 1926 r. w Kaliszu, zmarła 2 marca 1973 r. w Praz-Coutant we Francji. Należała do jednych z najoryginalniejszych polskich rzeźbiarek. Jej zmagania z traumą wojenną, a później z nieuleczalną chorobą nowotworową, miały wielki wpływ na jej twórczość. Jej prace były formą zapamiętywania ciała. Do jej najwybitniejszych dzieł jest zaliczany Portret zwielokrotniony.

Ilustracja 24. Xawery Dunikowski, *Fatum*, 1902-1904.

Xawery Dunikowski urodził się 24 listopada 1875 r. w Krakowie, zmarł 26 stycznia 1964 r. w Warszawie. Był polskim rzeźbiarzem, malarzem i pedagogiem. Jego początkowe prace nie wzbudziły zachwytu, aby w latach późniejszych wejść do kanonu polskiej rzeźby. W swoich rzeźbach artysta eliminował detale w swoich rzeźbach na rzecz mocno skonstruowanej bryły, potraktowanej światłocieniowo. Późniejsze rzeźby zaczęły przybierać formę coraz bardziej zwartą.

Ilustracja 25. Fragment pracy Władysława Hasióra, *Płonące ptaki*.

Władysław Hasiór urodził się 14 maja 1928 r. w Nowym Sączu, zmarł 14 lipca 1999 r. w Krakowie. Był polskim artystą rzeźbiarzem, malarzem, scenografem. Absolwent Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, studiował w Paryżu.

Artysta totalny. Jego prace balansują na pograniczu rzeźby, malarstwa, architektury i rzemiosła artystycznego. W Polsce był uważany za prekursora pop-artu i asamblażu. Swoje prace tworzył z rzeczy zużytych, zepsutych zabawek, koralików, sztućców, dziecięcych wózków, zardzewiałych drutów, skrawków blachy, zmurszałych kawałków drewna, rozbitego szkła. Dzięki niemu, rzeczy niepotrzebne, przemieniały się w metafory o archetypicznym zabarwieniu. Twórczość Hasióra odwoływała się do folkloru, dewocjonałów, stereotypów narodo-patriotycznych, a także do kultury masowej.

Ilustracja 26. Igor Mitoraj, *Eros spętany*, 1999

Igor Mitoraj urodził się 26 marca 1944 r., zmarł 6 października 2014 r. Po studiach w Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie wyjechał do Paryża. Zasłynął tworzeniem ogromnych rzeźb, prezentujących ludzkie ciało. W pracach Mitoraja widać nawiązania do rzeźby antycznej i mitologii greckiej oraz rzymskiej. Głównym tematem rzeźb jest ludzkie ciało, jego kruchość, zmiany i przemijanie, co jest podkreślone spękaniami, przewróceniem na ziemię.

Załącznik nr 5: Ćwiczenia i ich rozwiązania

Ćwiczenie 1

Którzy dwaj artyści mieli wpływ na rozwój współczesnej rzeźby?

Donald Judd

Andy Warhol

August Rodin

Jean Tinguely

Pablo Picasso

Constantin Brâncuși

Ćwiczenie 1

Którzy dwaj artyści mieli wpływ na rozwój współczesnej rzeźby?

Poprawna odpowiedź

Donald Judd

Andy Warhol

August Rodin

Jean Tinguely

Pablo Picasso

Constantin Brâncuși

Ilustracja 27. Ćwiczenie nr 1 przed rozwiązaniem i po rozwiązaniu.

Ćwiczenie 3

Z czym nazwiskiem kojarzysz sztukę recyklingową?

Salvador Dali

Robert Bradford

Roy Lichtenstein

Ćwiczenie 3

Z czym nazwiskiem kojarzysz sztukę recyklingową?

Poprawna odpowiedź

Salvador Dali

Robert Bradford

Roy Lichtenstein

Ilustracja 28. Ćwiczenie nr 3 przed rozwiązaniem i po rozwiązaniu.

Ćwiczenie 4

Który z rzeźbiarzy jako jeden z pierwszych zaczął wykorzystywać w swoich pracach zdobycze techniki?

Robert Bradford

Laszlo Moholy-Nagy

Georg Segal

Ćwiczenie 4

Który z rzeźbiarzy jako jeden z pierwszych zaczął wykorzystywać w swoich pracach zdobycze techniki?

Poprawna odpowiedź

Robert Bradford

Laszlo Moholy-Nagy

Georg Segal

Ilustracja 29. Ćwiczenie nr 4 przed rozwiązaniem i po rozwiązaniu.

Ćwiczenie 5

Który z artystów tworzył minimalistyczne dzieła?

Ron Mueck

Anish Kapoor

Sol LeWitt

Ćwiczenie 5

Który z artystów tworzył minimalistyczne dzieła?

Poprawna odpowiedź

Ron Mueck

Anish Kapoor

Sol LeWitt

Ilustracja 30. Ćwiczenie nr 5 przed rozwiązaniem i po rozwiązaniu.

Ćwiczenie 6

Kto jest autorem tej instalacji rzeźbiarskiej?

Władysław Hasior

Stanisław Horno-Popławski

Magdalena Abakanowicz

Ćwiczenie 6

Kto jest autorem tej instalacji rzeźbiarskiej?

Poprawna odpowiedź

Władysław Hasior

Stanisław Horno-Popławski

Magdalena Abakanowicz

Ilustracja 31. Ćwiczenie nr 6 przed rozwiązaniem i po rozwiązaniu.

Ćwiczenie 8

Z czego Magdalena Abakanowicz wykonywała swoje abakany?

Masa żywiczna

Drewno

Farbowany sizal

Ćwiczenie 8

Z czego Magdalena Abakanowicz wykonywała swoje abakany?

Poprawna odpowiedź

Masa żywiczna

Drewno

Farbowany sizal

Ilustracja 32. Ćwiczenie nr 8 przed rozwiązaniem i po rozwiązaniu.

Ćwiczenie 9

Który z polskich rzeźbiarzy zasłynął tworzeniem ogromnych rzeźb, prezentujących ludzkie ciało?

Grzegorz Klaman

Franciszek Duszeńko

Igor Mitoraj

Ćwiczenie 9

Który z polskich rzeźbiarzy zasłynął tworzeniem ogromnych rzeźb, prezentujących ludzkie ciało?

Poprawna odpowiedź

Grzegorz Klaman

Franciszek Duszeńko

Igor Mitoraj

Ilustracja 33. Ćwiczenie nr 9 przed rozwiązaniem i po rozwiązaniu.

Ćwiczenie 14

Dopasuj autorów do cykli rzeźbiarskich:

Alina Szczaponikow	„Baluby”
Jean Tinguely	„Abakany”
Magdalena Abakanowicz	„Tumeurs”

Ćwiczenie 14

Dopasuj autorów do cykli rzeźbiarskich:

Poprawna odpowiedź

Alina Szczaponikow	✓	„Tumeurs”
Jean Tinguely	✓	„Baluby”
Magdalena Abakanowicz	✓	„Abakany”

Ilustracja 34. Ćwiczenie nr 14 przed rozwiązaniem i po rozwiązaniu.

Załącznik nr 6: Rzeźby uczniów

Ilustracja 35. Rzeźby uczniów.